

...Po radę do książki

IDŹ DO:

- ▶ Spis treści
- ▶ Przykładowy rozdział

KATALOG KSIĄŻEK:

- ▶ Katalog online
- ▶ Bestsellery
- ▶ Nowe książki
- ▶ Zapowiedzi

CENNIK I INFORMACJE:

- ▶ Zamów informacje o nowościach
- ▶ Zamów cennik

CZYTELNIA:

- ▶ Fragmenty książek online

do przechowalni

do koszyka

Wydawnictwo Helion

ul. Kościuszki 1c

44-100 Gliwice

tel. 032 230 98 63

e-mail: helion@helion.pl

e-mail: septem@septem.pl

redakcja: redakcja@septem.pl

informacje: o.ksiegarni.septem.pl

Instrumenty klawiszowe dla bystrzaków. Wydanie II

Autor: [Blake Neely](#)

Tłumaczenie: Magda Witkowska

ISBN: 978-83-246-3008-0

Tytuł oryginału: [Piano For Dummies](#)

Format: 170 × 230, stron: 352

Świat w pełnej harmonii:

- Wybór odpowiedniego instrumentu
- Czytanie zapisu nutowego
- Optymalne wykorzystanie czasu przeznaczony na ćwiczenia
- Popisywanie się talentem przed publicznością
- Płyta CD z utworami omawianymi w książce

Spacer po białych i czarnych klawiszach

Instrumenty klawiszowe mają w sobie siłę i delikatność. Są w stanie najsubtelniej przekazywać uniwersalne prawdy za pomocą drewna, metalu i wibracji powietrza. Jeśli na dźwięk fortepianu coś się w Tobie budzi i myślisz: „Ach, gdybym ja też tak potrafił...”, koniecznie sięgnij po tę książkę. Dowiesz się z niej, jak ujarzmić bestię i skłonić ją do wydobywania z siebie pięknej muzyki. Zaczynasz zaklinać pianina, fortepiany, organy i keyboardy. Jednak nim podniesiesz klawisz instrumentu...

- rozejrzyj się po sklepie – poznaj różnice i podobieństwa między akustycznymi i elektrycznymi instrumentami klawiszowymi;
- sięgnij po zapiski – naucz się interpretować różne symbole, linie i kropki, które składają się na zapis nutowy;
- przygotuj się do rozgrzewki i skorzystaj ze wskazówek dotyczących grania – najpierw tylko prawą ręką, następnie obiema, a w końcu także przy użyciu stóp;
- ciesz się życiem w pełnej harmonii – dowiedz się, co to jest harmonia i jak można za jej pomocą wzbogacić utwór.

Jak z nut:

- Praktyczne podpowiedzi, techniki ćwiczeń i przykłady.
- Gamy, pasáže i wprawki.
- Wskazówki pomagające w utrzymywaniu rytmu.
- Ćwiczenia na palce, prawą i lewą rękę, postawę ciała oraz użycie stóp.
- Sztuczki i ozdobniki stylistyczne, wzbogacające Twoje wykonanie.
- Gamy i akordy durowe oraz molowe.
- Przydatne schematy akompaniamentu, ciekawe wstępy i finały.

Instrumenty klawiszowe

DLA
BYSTRZAKÓW™

Świat w pełnej harmonii:

- Wybór odpowiedniego instrumentu
- Czytanie zapisu nutowego
- Optymalne wykorzystanie czasu przeznaczanego na ćwiczenia
- Popisywanie się talentem przed publicznością

Płyta CD z utworami
omawianymi w książce

septem
septem.pl

Blake Neely

kompozytor nominowany do nagrody Emmy,
dyrygent, aranżer i pianista

Spis treści

O autorze	13
Podziękowania od autora	15
Wprowadzenie	17
O książce	17
Konwencje zastosowane w książce	18
Naiwne założenia	18
Czego nie czytać	19
Jak podzielona jest książka	19
Część I: Rozgrzewka	19
Część II: Utrwalić dźwięk na papierze	20
Część III: Najpierw jedna ręka, potem druga	20
Część IV: Życie w pełnej harmonii	20
Część V: Bez techniki się nie da	20
Część VI: Dekalogi	20
Ikony wykorzystane w książce	21
Co dalej	21
Część I: Rozgrzewka	23
Rozdział 1: Kocham fortepian	25
Co takiego szczególnego ma w sobie fortepian?	25
Zalety gry na fortepianie	26
Zalety nauki muzyki na fortepianie	26
Technika a sztuka	26
Dlaczego ludzie uczą się grać na fortepianie (i dlaczego często rezygnują)?	27
Poznaj swój instrument	29
Zrozumieć język muzyki	30
Słuchanie muzyki w ujęciu poziomym i pionowym	31
Style i formy muzyczne	31
Jak najlepiej grać?	32
Co już wiesz na temat gry na fortepianie?	32

6 Instrumenty klawiszowe dla bystrzaków ---

Rozdział 2: Spotkanie z rodziną instrumentów klawiszowych 35

Instrumenty akustyczne	35
Fortepian i pianino	36
Klawesyn	39
Organy	41
Instrumenty elektryczne	43
Szczegóły brzmienia elektrycznego	43
Syntezatory	43
Cyfrowe instrumenty klawiszowe	44

Rozdział 3: Poszukiwanie odpowiedniego instrumentu 47

Buczeć czy nie buczeć: instrument elektryczny czy akustyczny (a może oba?)	48
Zakup instrumentu akustycznego	49
Zakup instrumentu cyfrowego	50
Zakup instrumentu hybrydowego	51
Wybór optymalnego instrumentu akustycznego	52
Lokalizacja ma znaczenie	52
Nie daj się pozabawić pedałom	53
Poszukiwanie dobrej oferty (i unikanie naciągaczy)	53
Jeden egzemplarz nie jest miarodajny	54
Poszukiwanie fortepianu konkretnej marki	55
Wybór cyfrowego instrumentu, który będzie pełnił swoją funkcję przez dłuższy czas	56
Cyfrowe pianina, fortepiany i organy	57
Aranżery	58
Instrumenty typu stage piano	58
Stacje robocze	58
Syntezatory	58
Żeby instrument zbyt szybko się nie starzał... ..	58
Na jakich cechach instrumentu cyfrowego najbardziej Ci zależy?	59
Poszukiwanie instrumentu cyfrowego konkretnej marki	61
Inne elektryczne instrumenty klawiszowe	62
Zanim wyjedziesz z salonu, czyli jak dokonać zakupu	63
Jazda próbna	63
Pokochaj go i porzuć	64
Nigdy nie płac tyle, ile widzisz na metce	64
Zakupy w internecie	65
Szerokie możliwości MIDI	65
Minielementarz MIDI	66
Połączenie instrument – komputer	66
Połączenie instrument – instrument	67
MIDI a zapis nutowy	68

Rozdział 4: Jak dbać o instrument? 69

Odpowiednie miejsce do życia	69
Na wysoki połysk	70
Kiedy wezwać specjalistę w celu dokonania przeglądu lub poważnej naprawy instrumentu?	71
Strojenie fortepianu czy pianina akustycznego	72

Szczęśliwy instrument cyfrowy	73
Poważne problemy z instrumentem	74
Jak transportować akustyczny fortepian bez obaw?	75
Rozdział 5: Osiemdziesiąt osiem klawiszy, trzy pedały, dziesięć palców i dwie stopy	77
Wyszukiwanie klawiszy metodą Blake'a	77
Białe klawisze	78
Czarne klawisze	79
Czego rodzice nigdy nie nauczyli Cię na temat pozycji ciała	81
Siedzieć czy nie siedzieć	81
Krzesło czy ławka	81
Statywy i skrzynki na efekty	84
Dłonie to podstawa	84
Dłonie i palce w łuku	85
Palcowanie	86
Kiedy dać dłoniom i palcom odpocząć?	86
Moc pedałów — stopy w akcji	87
Pedały fortepianowe	88
Pedały instrumentów cyfrowych	89
 Część II: Utrwalić dźwięk na papierze	 91
Rozdział 6: Linie i pola	93
Twój przewodnik po nutach fortepianowych	93
Korzystanie z pięciolinii	95
O kluczach słów kilka	95
Podwójna pięciolinia, podwójna rozrywka	99
Podwójna pięciolinia i linie dodane	99
Daleko, daleko poza pięciolinia	101
Oktawę wyżej, oktawę niżej	101
Muzyczne znaki przestankowe — kreski taktowe	102
Nigdy nie przestawaj czytać!	103
 Rozdział 7: Trzymaj rytm	 105
Nieśmiertelny rytm	105
Tempo miarą rytmu	105
Odliczanie taktów	107
Podstawowe wartości rytmiczne nut, czyli muzyczne ciasto podano!	108
Ćwierćnuta, czyli jeden kawałek ciasta	108
Półnuty, czyli pół ciasta	109
Całe nuty, czyli całe ciasto	110
Zliczanie wszystkich kawałków	110
Szybszy rytm w tym samym tempie	110
Ósemki	111
Szesnastki i reszta	112
Pauzy, czyli cichosza	113
Pauza całonutowa i półnutowa	113
Pauzy ćwierćnutowe i krótsze	114

8 Instrumenty klawiszowe dla bystrzaków ---

Jak wyliczać metrum — typowe przypadki	116
Typowe metrum: 4/4	116
Metrum walca: 3/4	117
Metrum marszowe: 2/4	118
Metrum 6/8	118
Gramy utwory o typowym metrum	119

Rozdział 8: Poza rytmicznym szlakiem **125**

Małe odstępstwo od reguły na samym początku, czyli przedtakty	125
Wydłużanie wartości rytmicznej nut za pomocą łuków i kropek	126
Łączenie nut za pomocą łuków	126
Wydłużanie dźwięków za pomocą kropek	127
Modyfikacje rytmu	129
Triole	130
Rytm swingowy	131
Rytm synkopowy	133
Gramy utwory o nietypowym rytmie	134

***Część III: Najpierw jedna ręka, potem druga* .....** **143**

Rozdział 9: Gramy melodie **145**

Palce chodzą po klawiaturze	145
Zajmujemy pozycje	146
Pozycja C	147
Pozycja G	150
Zmiana pozycji w trakcie grania	152
Sztuczki z palcami	152
Przekładanie palców nad kciukiem	153
Podkładanie kciuka	154
Gramy melodie prawą ręką	155

Rozdział 10: Przez gamy na nowe terytoria **161**

Budowa gamy krok po kroku	162
Królestwo gam durowych	163
Zrozumieć gamy durowe	163
Ćwiczenie na gamy durowe	165
Świat gam molowych	166
Gama molowa naturalna	166
Gama molowa harmoniczna	167
Gamy molowe melodyczne	168
Ćwiczenie na gamy molowe	169
Skala bluesowa	170
Gramy melodie zbudowane z gam	171

Rozdział 11: Nie zapomnij o lewej ręce! **175**

Dziki Zachód klawiatury	175
Czas zająć pozycję	176
Czas poznać nowych sąsiadów	176

Melodie na lewą rękę	178
Gamy na lewą rękę	178
Gamy C-dur, G-dur i F-dur	179
Naturalne gamy a-moll, e-moll, d-moll	179
Gamy molowe harmoniczne i melodyczne	180
Schematy akompaniamentu	181
Schemat z użyciem trzech dźwięków	181
Akompaniament z użyciem czterech dźwięków	183
Połączenie prawej i lewej ręki	185
Wspólna melodia wygrywana przez dwie ręce	186
Melodia plus jeden dźwięk	187
Melodia z akompaniamentem opartym na trzech dźwiękach	187
Oktawowe unisono	187
Gramy utwory na dwie ręce	188

***Część IV: Życie w pełnej harmonii* 195**

Rozdział 12: Fundamenty harmonii 197

Pomiary interwałów	197
Interwały w skrócie	198
Sekundy	200
Tercje	201
Kwarta i kwinta	201
Seksta i septyma	204
Oktawa	204
Łączenie dźwięków w interwałach harmonicznycy	205
Gramy dwa dźwięki jednocześnie	205
Wzbogacanie melodii za pomocą interwałów	206
Harmonijna praca lewej ręki	207
Gramy bardziej harmoniczne	208

Rozdział 13: Tonacje bez tajemnic 215

Tonacja jako klucz do utworu	215
Cały wachlarz tonacji	216
Zastosowanie tonacji w muzyce	217
Interpretacja oznaczenia tonacji	218
Mały skok w bok i powrót do „domowej” tonacji	222
Gramy utwory w innej tonacji	223

Rozdział 14: Akordy jako dopełnienie brzmienia 227

Potęga akordów	227
Anatomia trójdźwięku	228
Na pierwszy ogień — akordy durowe	229
Na dokładkę — akordy molowe	230
Inne rodzaje akordów	230
Podrasowana kwinta — akordy zwiększone i zmniejszone	231
W oczekiwaniu na rozwiązanie — akordy zawieszony	232

10 Instrumenty klawiszowe dla bystrzaków

Dodatkowa septyma w akordach czterodźwiękowych	233
Odczytywanie symboli akordów	234
Stosowanie przewrotów	237
Przewroty w praktyce	237
Odwracamy dźwięki	238
Gramy utwory z akordami	239

Część V: Bez techniki się nie da 247

Rozdział 15: Jak nadać muzyce piękno? 249

Dynamicznie rzecz ujmując... ..	249
Zacznijmy od oznaczeń podstawowych... ..	250
...i poszerzmy nieco wachlarz możliwości	250
Stopniowe zmiany natężenia dźwięku	251
Należy akcentować to, co dobre	252
Interpretacja oznaczeń artykulacji	252
Artykulacja na potęgę	253
Kontrola tempa	254
Korzystanie z pedałów	255
Do czego służy prawy pedał?	255
Jakie możliwości daje lewy pedał?	256
Pedał środkowy	257
Kilka słów o przednutkach	257
Urok tryli	258
Nie ma jak ślizganie się	260
Drżenie tremolando	262
Ozdabiamy muzykę	263

Rozdział 16: Świetne brzmienia 271

Świetne schematy akompaniamentu na lewą rękę	271
Akordy w całości i w kawałkach	272
Dobieranie dźwięków	273
Uderzenia oktawowo	275
Sprężysty schemat rockandrollowy	276
Melodyczna linia basowa	278
Świetne wstępy i finały	279
Wejście w wielkim stylu	281
Udane zakończenie	284
Gramy utwory z klimatyczną lewą ręką	286

Rozdział 17: Bogaty wachlarz stylów 289

Wysztalcenie klasyczne	289
Gramy bluesa	291
Przepis na bluesa	291
W 12 taktach	292
Modyfikacje	293

Rock na klawiszach	294
Przepis na rocka	294
Waląc w klawisze	295
Odrobina country	296
Gotowanie w stylu country	296
Warto trochę podrobić	296
Fortepian popularny	297
Charakterystyka muzyki pop	297
Jak trafić na szczyt listy przebojów?	298
W poszukiwaniu duszy	298
Ocalić duszę	299
Brzmienie Motown	299
Brzmienie funkowe	299
Cały ten jazz...	301
Szczypta jazzowości	301
Wszystko w Twoich rękach	301
Zamiana akordów	302
Gramy utwory w ulubionym stylu	304

Część VI: Dekalogi 311

Rozdział 18: Dziesięć sposobów na udoskonalenie własnej gry i występów 313

Przede wszystkim wygoda	313
Eliminacja zbędnych bodźców	314
Harmonogram i lista	314
Dekonstrukcja	314
Korzystanie z metronomu	315
Próba generalna	315
Występ na cudzym instrumencie	315
Wystarczy zapamiętać...	316
Jak uniknąć rozczarowania po występie?	316
Uśmiech i ukłon	316

Rozdział 19: Dziesięć sposobów na poszerzanie wiedzy zdobytej dzięki tej książce 317

Korzystanie ze szkół gry	317
Korzystanie z opracowań	318
Gdzie kupić nuty?	319
Rodzaje wydawnictw nutowych	319
Aranżacje i transkrypcje	319
Fakebooki	320
Gdzie kupować nuty?	321
Wspólne występy z innymi	322
Duety fortepianowe	322
Grupy kameralne	322
Większe zespoły	323

12 Instrumenty klawiszowe dla bystrzaków

Śladami mistrzów	323
Jan Sebastian Bach	323
Ludwig van Beethoven	323
Jan Brahms	324
Fryderyk Chopin	324
Franciszek Liszt	324
Wolfgang Amadeusz Mozart	324
Sergiusz Rachmaninow	325
Udział w koncertach na żywo	325
Sluchanie nagrań	325
Buszowanie wśród płyt	326
Zakupy w sieci	326
Wizyta w bibliotece	327
Wymiana ze znajomymi	327
Fortepianowe strony w internecie	327
Muzyka fortepianowa na srebrnym ekranie	328
Pamiętaj, że nie jesteś sam	329

Rozdział 20: Dziesięć pytań, które zdaniem Blake'a

należy zadać potencjalnemu nauczycielowi 331

Kogo pan wcześniej uczył?	331
Od jak dawna pan uczy i gra?	332
Jak dużo powinienem ćwiczyć?	332
Czy mógłby pan coś dla mnie zagrać?	333
Jakiego rodzaju utworów pan uczy?	333
Jaki ma pan stosunek do fałszowania, błędów i ludzi, którzy uczą się powoli?	334
Jakimi metodami uczy pan gry?	334
Gdzie będą się odbywać lekcje?	335
Ile kosztuje lekcja?	335
Czy organizuje pan recitale dla swoich uczniów?	336

Dodatek A O płycie CD 337

Co znajdziesz na płycie	337
-------------------------------	-----

Skorowidz 341

Rozdział 18

Dziesięć sposobów na udoskonalenie własnej gry i występów

W tym rozdziale:

- ▶ Tworzenie optymalnych warunków do ćwiczeń.
  - ▶ Planowanie czasu, który można by poświęcić na granie.
  - ▶ Jak zorganizować próbę?
  - ▶ Jak się psychicznie przygotować do dobrego występu?
-

W tym rozdziale zachęcam do spojrzenia na kwestię ćwiczenia z odpowiednim dystansem. Co możesz zrobić, żeby lepiej wykorzystać czas, jaki przeznaczasz na granie? W jaki sposób możesz uczynić doświadczenie zdobywania i doskonalenia umiejętności muzycznych przyjemniejszym? Za chwilę odpowiem na te i kilka innych pytań. Jeżeli odczuwasz potrzebę organizacji występów dla swoich znajomych i najbliższych albo wręcz dla szerokiej publiczności, w tym rozdziale znajdziesz kilka uwag na temat przygotowania się do wystąpienia w blasku fleszy.

Przede wszystkim wygoda

Zanim przystąpisz do ćwiczeń, upewnij się, że wszystko jest tak, jak być powinno. Wyreguluj wysokość krzesła czy ławki — tak, żeby Ci było wygodnie i żebyś siedział w odpowiedniej pozycji. Upewnij się również, że masz wokół siebie dostatecznie dużo miejsca, byś mógł wykonywać swobodne ruchy rękami. Sprawdź, czy oświetlenie jest właściwe, w szczególności zaś czy dobrze widzisz nuty (lub tę książkę). Zadbaj też o różne inne szczegóły, żeby zapewnić sobie wygodę podczas ćwiczeń. Jeżeli grasz na instrumencie cyfrowym, ustaw poziom głośności tak, aby odpowiadał pożądanemu brzmieniu akustycznego fortepianu.

Czytanie nut, podobnie zresztą jak pilnowanie palców i ruchów dłoni, wymaga sporej koncentracji. Jest to na tyle wymagające zadanie, że z czasem możesz zaobserwować u siebie narastające napięcie. W trakcie ćwiczeń zwracaj uwagę na to, jak się czujesz. Czy nic Cię nie boli? Nie czujesz żadnego napięcia? Często rób sobie przerwy — wstawaj od klawiatury i rób kilka kroków. Porozciągaj się trochę i daj swojemu ciału odpocząć od pozycji, jaką zajmujesz przy klawiaturze fortepianu.

Eliminacja zbędnych bodźców

Żyjemy w czasach, w których człowiek nieustannie styka się z wieloma różnymi bodźcami. To oznacza, że prawdopodobnie nauczyłeś się doskonale radzić sobie z wieloma zadaniami jednocześnie. Zrób sobie jednak przysługę i znajdź czas i miejsce, w których mógłbyś się skupić wyłącznie na muzyce — i na niczym innym. W grę na fortepianie angażuj swój mózg, oczy, uszy, dłonie i stopy... a oprócz tego oczywiście również serce i duszę.

Jeżeli źródłem rozpraszających Cię bodźców są pewne zjawiska zewnętrzne (na przykład współlokatorzy, sąsiedzi, niedaleka linia tramwajowa czy irytujące owady), poszukaj sposobu na minimalizację ich wpływu na Twoje ćwiczenie. Być może mógłbyś grać o takiej porze dnia, gdy Twoich współlokatorów nie ma i gdy sąsiedzi są poza domem. Być może na rynku pojawił się jakiś nowy preparat owadobójczy.

Harmonogram i lista

Gdy już uda Ci się znaleźć najlepszy czas na ćwiczenia, uwzględnij go w swoim planie tygodnia — tak żebyś nie przeznaczył go ostatecznie na wykonywanie różnych nieprzewidzianych prac i obowiązków. Bądź samolubny: ten czas jest dla Ciebie.

Zrób listę uwzględniającą wszystko to, nad czym pracujesz podczas grania i co chciałbyś osiągnąć. Podziel czas w taki sposób, żebyś zdołał zająć się poszczególnymi elementami zamieszczonymi na liście. Zadbaj przy tym o wyznaczenie pewnych rezerw czasowych, żebyś nie musiał się zbyt ściśle trzymać przyjętych założeń. Będziesz zapewne zaskoczony, jak wiele pianista może osiągnąć w krótkim czasie, jeśli tylko koncentruje się na konkretnych umiejętnościach i utworach.

Ćwiczenie tej samej rzeczy w kółko to nie zawsze najlepsze rozwiązanie. Wielokrotne powtarzanie tego samego błędu prowadzi do jego utrwalenia — do jego silniejszego zakorzenienia w mózgu i w mięśniach. Dlatego też powinieneś ćwiczyć różne rzeczy i zmieniać charakter ćwiczenia, gdy się znudzisz lub gdy zaczniesz popełniać błędy wynikające z nieuwagi. Przecież jutro też jest dzień.

Dekonstrukcja

Jeżeli w pewnym momencie stwierdzisz, że przestałeś robić postępy w pracy nad danym utworem, zrób sobie chwilę przerwy i przejrzyj go uważnie. Spróbuj wydzielić poszczególne fragmenty utworu; rozpoczęcie nowego fragmentu sygnalizuje często podwójna kreska taktowa, znak repetycji albo zmiana tonacji. Wskaż powtarzające się fragmenty i zastanów się nad tym, jakie modyfikacje mógłbyś w nich wprowadzić, żeby nadać utworowi bardziej osobisty charakter. Zwróć uwagę na ważniejsze zmiany tempa i dynamiki, które mógłbyś podkreślić lub uwydatnić.

Dobłą zabawą może być identyfikacja formy utworu. W tym celu możesz oznaczyć poszczególne fragmenty literami, cyframi lub w dowolny inny sposób, aby móc potem zdefiniować strukturę kompozycji muzycznej. Po tego typu zabiegach postaraj się odegrać utwór w głowie, żeby w tym czasie Twoje dłonie mogły odpocząć i żebyś mógł na nowo nabrać ochoty do grania.

Korzystanie z metronomu

To dość oczywista wskazówka, której udzieli Ci każdy nauczyciel. Okazuje się bowiem, że niemal wszyscy ludzie mają skłonność bądź to do przyspieszania, bądź do zwalniania tempa podczas nauki gry szczególnie trudnych fragmentów utworu. Korzystanie z metronomu pomaga zachować odpowiedni rytm. Podczas wykonywania utworu w takt uderzeń metronomu postaraj się zaobserwować, w których momentach pojawia się problem z utrzymaniem tempa — tym fragmentom musisz poświęcić nieco więcej uwagi.

Korzystaj z metronomu w sposób kreatywny. Niech nie będzie włączony przez cały czas; nie graj *wyłącznie* z metronomem. Na początku ustaw metronom w taki sposób, aby wyznaczał tempo odpowiednie dla całego utworu lub danego fragmentu. Potem zmień ustawienia na nieco szybsze lub wolniejsze, w ten sposób rzucając sobie wyzwanie. Graj na zmianę z metronomem i bez. Metronom to naprawdę fajne narzędzie.

Próba generalna

Jeżeli planujesz występ, koniecznie zorganizuj sobie próbę generalną — nawet jeśli Twój koncert ma mieć zupełnie nieformalny charakter. Przegranie całego programu pozwala przemyśleć całość występu od początku do końca i uświadomić sobie pewne rzeczy, z których podczas prób nie zdawałeś sobie sprawy. Na etapie przygotowań zastanów się nad tym, w czym zamierzasz wystąpić — weź przy tym pod uwagę temperaturę, w jakiej przyjdzie Ci grać, charakter miejsca oraz własną wygodę. Upewnij się, że nie zabraknie Ci energii, i przygotuj sobie trochę wody na wypadek, gdyby zachciało Ci się pić. Przecwicz wejście na scenę i odejście od fortepianu, przecwicz kłanianie się publiczności.

Przegraj kolejne utwory w takiej kolejności, w jakiej zamierzasz je wykonywać podczas występu. Możesz stwierdzić, że niektóre utwory pasują obok siebie lepiej, a inne gorzej. Nie żałuj czasu na reorganizację swojego programu. Jeżeli to możliwe, znajdź kogoś, kto mógłby przysłuchać się Twojej próbie i przedstawić Ci swoje uwagi.

Występ na cudzym instrumencie

Jeżeli podczas występu będziesz grać na cudzym instrumencie, postaraj się o możliwość przegrania swojego programu na tym egzemplarzu, przy którym zasiądziesz podczas koncertu. Odmienne brzmienie, odmienna praca klawiszy, inna ławka i inne otoczenie — to wszystko może okazać się problemem, gdy będziesz się starał za wszelką cenę skoncentrować i zaprezentować z jak najlepszej strony.

Jeżeli grasz na instrumencie cyfrowym, przetestuj dźwięk. Zadbaj o odpowiednie ustawienie całego sprzętu. Upewnij się, że wszystkie przewody, wzmacniacze i głośniki pracują poprawnie. Poproś też kogoś, by usiadł na widowni, żebyś mógł odpowiednio wyregulować poziom głośności i brzmienie instrumentu. Zadbaj o wszystkie szczegóły techniczne, jeszcze *zanim* występ się rozpocznie, żeby mieć pewność, że podczas samego koncertu sprzęt będzie się sprawował należycie.

Wystarczy zapamiętać...

Nie ma sensu uczyć się utworów na pamięć, jeśli się nie ma na to ochoty. Większość słuchaczy i tak będzie Cię podziwiać za to, że potrafisz czytać nuty i z nich grać. Jeżeli jednak zdecydujesz się grać bez nut, wystawiaj swoją pamięć na częste próby. Większość wykonawców twierdzi, że nagle zaćmienia pamięci to jedna z najgorszych rzeczy, jakie mogą się im przydarzyć. Dlatego też korzystaj z każdej nadarzającej się okazji, żeby zagrać zapamiętany utwór — graj go w różnych miejscach, na różnych instrumentach. Graj nieco wolniej i nieco szybciej, niż robiłbyś to podczas występu. Jeżeli zaobserwujesz jakieś wady swojego wykonania, przed kolejnym koncertem znajdź trochę czasu na przećwiczenie odpowiednich fragmentów.

Jak uniknąć rozczarowania po występie?

Zasługujesz na to, by po występie być z siebie dumnym i zadowolonym. Żeby zapewnić sobie to poczucie, musisz się odpowiednio nastawić. Wyznacz granice poziomu występu (wskazując najniższy i najwyższy poziom) i uwierz w to, że uda Ci się w nich utrzymać. Najprawdopodobniej trafisz gdzieś w okolice środka tego przedziału — i to powinno stanowić dla Ciebie powód do zadowolenia. Ćwicząc i organizując próby generalne, unikniesz najgorszych możliwych scenariuszy, ponieważ już z wyprzedzeniem wyeliminujesz potencjalne problemy.

Niewykluczone, że podczas ćwiczenia zdarza Ci się pomyśleć, iż utwór w Twoim wykonaniu brzmi naprawdę świetnie. Pogódź się z myślą, że po koncercie możesz wcale nie czuć się tak wspaniale. Przygotuj się na realistyczny scenariusz, żebyś po zakończeniu występu mógł być dumny z siebie i spokojnie wrócić do doskonalenia swoich umiejętności pianistycznych.

Uśmiech i ukłon

Gratulacje! Udało Ci się coś, o czym większość ludzi może tylko pomarzyć. Podarowałeś swoim słuchaczom dar w postaci muzyki. Uśmiechnij się sam do siebie i do swojej publiczności. Ukłoń się, a następnie energicznie się wyprostuj i triumfalnie unieś rękę w górę. Przedstaw resztę zespołu, rzuć publiczności szalik lub zniknij ze sceny w kłębach dymu, zjeżdżając na ruchomej platformie. Jesteś przecież wielką gwiazdą fortepianu!

Rozdział 19

Dziesięć sposobów na poszerzanie wiedzy zdobytej dzięki tej książce

---

W tym rozdziale:

- ▶ Przegląd szkół gry i opracowań.
- ▶ Jak współgrać z innymi?
- ▶ Słuchamy różnego rodzaju muzyki — na żywo i z nagrań.
- ▶ Bogaty świat fortepianu.

Chociaż niniejsza książka dostarcza wszystkich podstawowych informacji na temat funkcjonowania fortepianu oraz zdobywania pierwszych umiejętności w zakresie grania, przyznaję otwarcie, że nie jestem w stanie przedstawić tu absolutnie wszystkich informacji, których mógłbyś potrzebować jako pianista.

Jako wykonawca wiecznie dążący do doskonalenia własnych umiejętności możesz zadać sobie pytanie: „Co dalej?”. W tym rozdziale znajdziesz kilka wskazówek dotyczących dalszych kroków. Poszukiwanie dobrego nauczyciela gry to tak ważna sprawa, że postanowiłem poświęcić jej cały rozdział — rozdział 20.

Korzystanie ze szkół gry

Jeżeli nie masz na razie ochoty korzystać z pomocy nauczyciela, jako początkujący muzyk możesz sięgnąć po tak zwaną *szkołę gry*.

Szkoła gry to podręcznik lub seria podręczników, które mają na celu wspomagać kształtowanie Twoich umiejętności muzycznych zgodnie z pewną określoną i sprawdzoną w praktyce strategią, czyli *metodyką*. Na rynku dostępnych jest wiele różnych wydawnictw tego typu i wszystkie hołdują przekonaniu, że „w tym szaleństwie jest metoda” — czy to tradycyjna, czy nowa i ulepszona.

Podobnie jak wszystkie inne opracowania o charakterze poradnikowym, również szkoły gry na fortepianie występują w różnych formach i postaciach. Na rynku znaleźć można materiały dla pianistów reprezentujących różne poziomy umiejętności — zarówno dla

początkujących, jak i dla zaawansowanych. Po przeczytaniu niniejszej książki możesz spokojnie sięgnąć po wydawnictwo dla pianistów na poziomie średniozaawansowanym.

Wśród propozycji wydawniczych znajdziesz szkoły gry rockowej, klasycznej, jazzowej, a nawet country — na tym oczywiście lista się nie kończy. Wybierz sobie to, co Ci najbardziej odpowiada, co wydaje Ci się interesujące i co ma szansę sprawić Ci przyjemność (te dwa ostatnie elementy są szczególnie istotne).

Chociaż żadna książka nie jest w stanie zastąpić nauczyciela z krwi i kości, gorąco polecam korzystanie ze szkół gry, które stanowią niedrogą, ale interesującą opcję, jeżeli chodzi o dalsze rozwijanie umiejętności pianistycznych. Na początek polecam następujące szkoły gry i zestawy ćwiczeń:

- ✓ *FastTrack Keyboard Songbook 1* oraz *2*, Blake Neely (to ja) i Gary Meisner (wyd. Hal Leonard);
- ✓ *Francis Clark Library for Piano Students*, Francis Clark (wyd. Warner Bros.);
- ✓ *Hal Leonard Student Piano Library*, Barbara Kreader, Fred Kern, Phillip Keveren, Mona Rejino (wyd. Hal Leonard);
- ✓ *The Jazz Piano Book*, Mark Levine (wyd. Sher Music Co.);
- ✓ *Piano Exercises For Dummies*, David Pearl (wyd. Wiley);
- ✓ *You Can Teach Yourself Piano*, Matt Dennis (wyd. Mel Bay).

Korzystanie z opracowań

W sklepach muzycznych, bibliotekach i w sieci znaleźć można dosłownie tysiące *opracowań muzycznych*, promowanych również niekiedy jako *materiały edukacyjne*. Na rynku dostępne są wydawnictwa poświęcone szerokiemu wachlarzowi zagadnień, od historii muzyki począwszy, a na budowaniu własnego fortepianu skończywszy (powodzenia w tej dziedzinie!).

Nie daj się zwieść. Z tego typu książek nie nauczysz się grać. Należy traktować je raczej jako *uzupełnienie*, a nie jako alternatywę dla szkoły gry bądź wsparcia nauczyciela. Korzystanie z tego typu opracowań pomaga lepiej zrozumieć zagadnienia prezentowane w materiałach szkoleniowych lub omawiane przez nauczyciela. Na przykład gdy zaczniesz grać akordy (por. rozdział 14.), możesz zechcieć kupić sobie zbiór akordów.

Na rynku dostępne są opracowania poświęcone teorii muzyki, harmonii, akordom, gamom, kompozycji, a także życiu wielkich kompozytorów, terminologii muzycznej, orkiestracji, różnym stylom muzycznym i wielu innym kwestiom. W skład mojej własnej biblioteczki wchodzi poniższe pozycje, które zresztą gorąco wszystkim polecam:

- ✓ *1000 Keyboard Ideas*, red. Ronald Herder (wyd. Ekay Music, Inc.);
- ✓ *The Art of the Piano*, David Dubal (wyd. Amadeus Press);
- ✓ *The A to Z of Foreign Musical Terms*, Christine Ammer (wyd. E.C.S. Publishing);
- ✓ *Blues Riffs for Piano*, Ed Baker (wyd. Cherry Lane Music);
- ✓ *Chord Voicing Handbook*, Matt Harris i Jeff Jarvis (wyd. Kendor Music, Inc.);

- ✓ *Color Your Chords*, David Pearl (wyd. Cherry Lane Music);
- ✓ *Complete Book of Modulations for the Pianist*, Gail Smith (wyd. Mel Bay);
- ✓ *Keyboard Chords & Scales Book* (seria „FastTrack”), Blake Neely i Gary Meisner (wyd. Hal Leonard);
- ✓ *Five Centuries of Keyboard Music*, John Gillespie (wyd. Dover);
- ✓ *The Great Pianists: From Mozart to the Present*, Harold C. Schonberg (wyd. Simon & Schuster);
- ✓ *Guide to the Pianist's Repertoire*, Maurice Hinson (wyd. Indiana University Press);
- ✓ *Pocket Music Dictionary* (wyd. Hal Leonard).

Gdzie kupić nuty?

Uczysz się grać na fortepianie z jednego prostego powodu: żeby grać. Być może uczysz się też po to, żeby zaimponować znajomym, ale przecież osiągnięcie pierwszego celu automatycznie pociąga za sobą realizację tego drugiego.

Tylko nieliczni grają tylko i wyłącznie ze słuchu, reszta korzysta z nut. W ten sposób wchodzimy w świat *wydanictw nutowych*.

Rodzaje wydanictw nutowych

Dzięki wysiłkom kompozytorów w ciągu ostatnich pięciuset lat udało się stworzyć bogate zbiory utworów muzycznych, spośród których możesz wybrać coś dla siebie. Najogólniej rzecz biorąc, wyróżnić można trzy rodzaje tego typu opracowań:

- ✓ **Pojedyncze utwory.** Wydawnictwa obejmujące zwykle od 2 do 12 stron, drukowane na złożonych lub spiętych arkuszach.
- ✓ **Zbiory i albumy.** Opracowania obejmujące różne utwory, zebrane w jednym wydawnictwie w pewnym określonym celu marketingowym.
- ✓ **Klasyki.** Niektóre utwory klasyczne są na tyle długie, że wymagają publikacji w postaci odrębnego opracowania.

Załóżmy na przykład, że chcesz nauczyć się grać utwór *Hallelujah*, napisany przez Leonarda Cohena, a wykonywany później nie tylko przez autora, ale również przez Johna Cale'a (którego wersja znalazła się na ścieżce dźwiękowej filmu *Shrek*), k. d. lang, Jeffa Buckleya czy Rufusa Wainwrighta. Możesz wykupić prawo do pobrania nut z internetu, nabyć odpowiednie wydawnictwo w księgarni albo sięgnąć do zbioru utworów z filmu *Shrek*.

Aranżacje i transkrypcje

Wśród opracowań nowych (dotyczy to w równej mierze wydanictw obejmujących pojedyncze utwory, jak i zbiorów) znaleźć można szeroki wybór różnych *aranżacji*. Zastosowanie aranżacji umożliwia wydanie tego samego utworu w opracowaniu dla

pianistów o różnym poziomie umiejętności, a także dla różnych rodzajów instrumentów klawiszowych. Utwór pozostaje ten sam, jednak wydawca zmienia nuty i akordy w taki sposób, aby dostosować je do potrzeb wykonawcy.

Możesz na przykład zechcieć zagrać bardzo prostą wersję utworu na instrumencie cyfrowym, a możesz też potrzebować pełnej wersji solowej na fortepian. Na rynku znajdziesz utwory w obu formatach. Oczywiście znajdziesz również aranżacje tego samego utworu na różne instrumenty i głosy.

Gdy już opanujesz dany utwór, możesz sięgnąć po różne jego aranżacje. Powinno Ci to sprawiać radość (grałem kiedyś osiemnaście wersji *Yankee Doodle* — począwszy od wersji oryginalnej, a na rockandrollowej skończywszy. Na całe szczęście ochota na takie eksperymenty szybko mi przeszła). Pracownik księgarni muzycznej z pewnością pomoże Ci wybrać opracowanie i styl pasujący do Twoich upodobań.

Fakebooki

Wbrew swojej nazwie *fakebook* to pełnoprawne opracowanie nutowe¹. Tym pojęciem określa się niekiedy wydawnictwa muzyczne, w których występuje tylko linia melodyczna, słowa i oznaczenia akordów. W odróżnieniu od standardowych nut, w których na podwójnej pięciolinii zapisane zostały obie ręce i pełna harmonia, opracowania tego typu zaledwie wyznaczają szlak. Dzięki nim wykonawca może zagrać melodię i zaśpiewać słowa, uzupełniając całość o dowolnie wybrany akompaniament na podstawie zapisanych akordów (sugestie dotyczące zasad akompaniowania lewą ręką znajdziesz w rozdziale 16.).

Zawodowi pianiści chętnie korzystają z tego rodzaju opracowań, ponieważ po przyjęciu zamówienia na utwór mogą otworzyć w odpowiednim miejscu zbiór z nutami (cały utwór mieści się wtedy na ogół na jednej stronie) i zaimprovizować własną wersję. Takie opracowanie przydaje się w szczególności wtedy, gdy pianista akompaniuje wokaliście — prostota zapisu sprzyja bowiem *transpozycji* (czyli zmianie tonacji), co pozwala łatwo dostosować się do skali wykonawcy. Takie opracowania ułatwiają również powtarzanie całości lub części utworu. A dzięki temu można ustawić sobie na fortepianie kubek na napiwki.

Poniżej wymieniam moje ulubione opracowania tego typu (przy wyborze uwzględniałem zawartość, użyteczność i cenę):

- ✓ *The Classical Fake Book* (wyd. Hal Leonard);
- ✓ *Fake Book of the World's Favorite Songs* (wyd. Hal Leonard);
- ✓ *All the Right Changes, Dick Hyman* (wyd. Ekay Music);
- ✓ *The New Real Book Vol. 1 – 3* (wyd. Sher Music);
- ✓ *The Real Little Ultimate Fake Book* (wyd. Hal Leonard).

¹ W dosłownym tłumaczeniu „fakebook” oznacza „niby-książka”, „podróbka« książki”, „udawana książka” — *przyp. tłum.*

Gdzie kupować nuty?

Dawniej można było bez problemu kupić nuty w lokalnym sklepie muzycznym. Niestety część tych sklepów zniknęła i teraz do najbliższego sprzedawcy możesz mieć dalej niż kiedyś. To smutna wiadomość, w szczególności dla tych, którzy miło wspominają przeglądanie stosów nut w lokalnym sklepie muzycznym. Dzisiaj coraz więcej ludzi decyduje się korzystać z wygody internetu.

Jeżeli masz to szczęście, że mieszkasz w pobliżu sklepu, który oferuje instrumenty i nuty, gorąco zachęcam do wspierania jego działalności — to skarb, o który warto dbać.

Internet oferuje nam dziś szeroki wybór niemal wszystkiego. Znajdziesz tam darmowe nuty do utworów, które nie są chronione prawami autorskimi; za pośrednictwem internetu możesz również kupić interesujące Cię opracowanie. Wystarczy wpisać w wyszukiwarce tytuł utworu lub nazwisko kompozytora wraz z hasłem „nuty”, żeby już po kilku kliknięciach myszą znaleźć to, czego szukałeś. Swoje poszukiwania możesz rozpocząć od poniższych serwisów²:

- ✓ **8notes:** www.8notes.com;
- ✓ **Burt & Company Music Supply:** www.burtmco.com;
- ✓ **Colony Music Center:** www.colonymusic.com;
- ✓ **Encore Music:** www.encoremusic.com;
- ✓ **Frank Music Company:** www.frankmusiccompany.com;
- ✓ **FreeHand Systems:** www.freehandmusic.com;
- ✓ **Musicnotes:** www.musicnotes.com;
- ✓ **Public Domain Music:** www.pdinfo.com;
- ✓ **The Sheet Music Archive:** www.sheetmusicarchive.net;
- ✓ **Sheet Music Direct:** www.sheetmusicdirect.com;
- ✓ **Sheet Music Plus:** www.sheetmusicplus.com.

Możesz również skontaktować z wymienionymi poniżej wydawcami, żeby poprosić o przesłanie katalogu, lub zapoznać się z ich ofertą za pośrednictwem internetu³:

- ✓ **Alfred Publishing Co., Inc.** Tel. (818) 892-2452; strona internetowa: www.alfred.com.
- ✓ **Carl Fischer, Inc.** Tel. (800) 762-2328; strona internetowa: www.carlfischer.com.
- ✓ **Cherry Lane Music Company.** Tel. (212) 561-3000; strona internetowa: www.cherrylane.com.
- ✓ **Hal Leonard Corporation.** Strona internetowa: www.halleonard.com.

² Jeżeli chodzi o polskie strony, poszukiwania można rozpocząć od serwisów takich jak nuty.pl, alenuty.pl, nuteusz.pl — *przyj. tłum.*

³ W Polsce nuty wydają między innymi: Polskie Wydawnictwo Muzyczne (www.pwm.com.pl), Contra (www.contra.waw.pl), Korn (www.korn.com.pl) — *przyj. tłum.*

- ✓ **Mel Bay Publishing, Inc.** Tel. (800) 8-MEL-BAY (863-5229); strona internetowa: www.melbay.com.
- ✓ **Music Sales Corporation.** Tel. (212) 254-2100; strona internetowa: www.musicsales.com.
- ✓ **Sher Music Company.** Tel. (800) 444-7437; strona internetowa: www.shermusic.com.

Wspólne występy z innymi

Nie ma lepszego sposobu na zdobywanie umiejętności muzycznych niż granie. Po pewnym czasie możesz stwierdzić, że masz ochotę podjąć w tej dziedzinie współpracę z innymi. Na całe szczęście ktoś kiedyś stworzył ideę duetów fortepianowych i różnego rodzaju zespołów.

W każdym mieście i na każdej uczelni znajdzie się z pewnością grupa muzyków chętnych do wspólnego grania — i nie mam tu na myśli gier wideo.

Duety fortepianowe

Namów do współpracy przyjaciela, brata lub siostrę, rodzica albo nauczyciela muzyki — usiądźcie razem przy jednej klawiaturze i podzielcie między siebie części utworu fortepianowego na cztery ręce. Tego rodzaju utworów nie brakuje — każdy z wykonawców ma własne nuty, w których zapisana została jego partia. Pamiętaj, że gra na cztery ręce to nie wyścig — zaczyna się, kończy i gra razem.

Gdy już znajdziesz partnera do gry na cztery ręce, będziesz mógł poznawać świat duetów fortepianowych. Wasz repertuar może obejmować zarówno utwory Beethovena, Czajkowskiego, Schuberta czy Strawińskiego, jak i utwory ludowe i popularne. Niewykluczone, że traficie na aranżacje baletów i symfonii. Z pewnością znajdziecie nuty odpowiadające Waszemu poziomowi umiejętności.

Grupy kameralne

Wiele zespołów potrzebuje pianisty. Jeżeli chodzi o muzykę klasyczną, mamy choćby przykład trio fortepianowego, w skład którego wchodzi fortepian i dwa inne instrumenty, zwykle skrzypce i wiolonczela. Jeżeli zaś chodzi o jazz, często pojawiają się kwartety złożone z fortepianu, perkusji, basu i saksofonu. Skontaktuj się z ludźmi, którzy szukają właśnie trzeciego lub czwartego koła u wozu, i do dzieła!

Trudno byłoby znaleźć wśród wielkich kompozytorów takiego, który nigdy nie napisał nic specjalnie z myślą o trio, kwartecie lub innego rodzaju zespole. Zbiór utworów, o które Ty i Twój przyjaciele możecie wzbogacić swój repertuar, jest zatem w zasadzie nieograniczony.

Większe zespoły

Skoro umiesz grać na instrumentach klawiszowych, do stworzenia zespołu potrzeba Ci już tylko perkusisty, basisty, gitarzysty i być może jeszcze wokalisty. Bez względu na to, czy będziecie muzykować tylko dla siebie w zaciszu garażu, czy też zaczniecie występować przed prawdziwą publicznością, granie w zespole daje dużo radości i satysfakcji.

Wszyscy członkowie zespołu powinni prezentować zbliżony poziom umiejętności. Tworzenie zespołu z udziałem osób posiadających podobne umiejętności jak Ty (ani znacznie większe, ani znacznie mniejsze) pozwala do minimum ograniczyć rywalizację wewnątrzzespołową.

Gdy Twój zespół zacznie robić postępy, zaprosz znajomych na próbę. Możecie zagrać publiczności to, czego będziecie sobie życzyć, ale możecie też pochwalić się własnymi dokonaniem. Jeżeli dojdiesz do wniosku, że zespół prezentuje naprawdę dobry poziom, możesz zacząć zabiegać o uwagę różnych lokali (barów, restauracji, hoteli, klubów brydżowych) i spróbować w ten sposób poszerzyć grono jego słuchaczy. Stwórz stronę internetową zespołu. Nic nie stoi na przeszkodzie, by hobby stało się sposobem na życie — trzeba tylko włożyć w to odpowiednio dużo pracy.

Śladami mistrzów

Wielcy kompozytorzy epoki klasycznej i romantycznej byli często również pianistami — niektórzy słyną wręcz przede wszystkim jako wykonawcy, a dopiero w drugiej kolejności jako twórcy muzyki. Bez względu na to, czy zwykli grywać na fortepianie, klawesynie, czy organach, ci mistrzowie potrafili doskonale posługiwać się zestawem białych i czarnych klawiszy.

Jan Sebastian Bach

Uważany przez wielu za duchowego ojca muzyki zachodniej (warto również dodać, że był również faktycznym ojcem wielu muzyków), ten niemiecki kompozytor (1685 – 1750) uczył się grać na skrzypcach pod okiem swojego ojca. Po śmierci rodziców Bach zamieszkał ze swoim starszym bratem, który przekazał mu umiejętność gry na organach. W wieku osiemnastu lat dostał pracę jako organista w kościele. Długo tam jednak nie pracował, ponieważ jego zwierzchnicy uznali, że zbyt dużo improwizuje. Bach podjął wtedy pracę w innym kościele w Weimarze, gdzie miał co miesiąc komponować nowy utwór na chór i organy. Na szczęście w tej pracy nikt nie ograniczał jego potencjału w zakresie improwizacji — i dzięki temu świat wzbogacił się o jakże lubiane arcydzieła. Wśród utworów napisanych przez Bacha znajdują się między innymi dwa tomy preludiiów i fug, znane jako *Das Wohltemperierte Klavier*, które do dziś uważa się za wzorzec muzyki fortepianowej.

Ludwig van Beethoven

Jeden z największych kompozytorów wszech czasów, urodzony w Niemczech Ludwig van Beethoven (1770 – 1827), był również cenionym pianistą. Jego wykonania i kompozycje wzbudzały wielkie zainteresowanie przez cały okres trwania jego muzycznej kariery.

W przeciwieństwie do wielu innych kompozytorów Beethoven zyskał sławę już za życia. Zmienił podejście do muzyki i często szokował publiczność, ale ludzie i tak z niecierpliwością czekali na jego kolejne sonaty fortepianowe. Chociaż sam Beethoven sprzeciwiał się nadawaniu tytułów jego utworom, wydawca nalegał. Dzięki nazwom takim jak *Sonata Księżycowa* czy *Appassionata* nuty sprzedawały się jak świeże bułeczki.

Jan Brahms

Brahms (1833 – 1897) tworzył muzykę pod wpływem własnych doświadczeń grania na salonach niemieckiego Hamburga, gdzie bywał jako młody człowiek. W jego melodiach i tańcach wyraźnie słychać wpływ otaczającego go świata. Potrafił połączyć elementy melodyczne, harmoniczne i rytmiczne w jedną całość, tworząc dzieło artystycznie doskonałe. Nawet jego „najłatwiejsze” utwory stanowią nie lada wyzwanie, ale z całą pewnością warto nad nimi pracować. Muzyka fortepianowa Brahmsa zapewnia wiele satysfakcji zarówno słuchającemu, jak i grającemu.

Fryderyk Chopin

Niemal we wszystkich utworach Chopina to właśnie fortepian odgrywa główną rolę. Wielu miłośników tego instrumentu wskazuje właśnie utwory Chopina (1810 – 1849) jako te, które chcieliby przy sobie mieć, gdyby mieli trafić na mityczną bezludną wyspę. Chopin zrewolucjonizował techniczne aspekty gry na fortepianie, nigdy jednak nie dopuszczał, by działo się to kosztem aspektów artystycznych. Kto raz zacznie słuchać, zostanie miłośnikiem wszystkich utworów kompozytora, od koncertów fortepianowych począwszy, poprzez etiudy i mazurki, a na nokturnach skończywszy.

Franciszek Liszt

Ojciec tego węgierskiego pianisty zaczął uczyć go gry na instrumencie, a tym samym pracować nad jego talentem, gdy Liszt miał zaledwie dziewięć lat. Młody Liszt (1811 – 1886) nieustannie koncertował i nigdy nie odebrał formalnego wykształcenia.

Słynął z niezwykle teatralnych i zapierających dech w piersiach występów, dzięki czemu jego muzyka cieszyła się ogromną popularnością i zyskała sobie rzesze fanów (dość istotnie wpływając przy tym na ego samego kompozytora). Plotka głosi, że Liszt grał kiedyś z tak ogromną energią, że doprowadził do zerwania jednej ze strun fortepianu! Na świecie zapanowała *lisztomania* i chociaż nie zachowały się żadne figurki wzorowane na postaci Liszta, kompozytor pozostawił po sobie nietypową pamiątkę — gipsowy odlew dłoni wykonany po jego śmierci.

Wolfgang Amadeusz Mozart

Bodaj najsłynniejszym muzycznie utalentowanym dzieckiem był Austriak Wolfgang Amadeusz Mozart, który lekcje muzyki pobierał od ojca. W wieku pięciu lat Mozart (1756 – 1791) zaczął komponować — nie tylko utwory fortepianowe, ale też standardowe dzieła symfoniczne. Miał niezwykłą pamięć i niesamowite ucho, dzięki czemu potrafił zagrać bezbłędnie całą sonatę, wysłuchawszy jej uprzednio tylko raz.

Jego ojciec z dumą chwalił się swoim potomkiem przed szlachtą całej Europy, przez czternaście lat organizując dla niego wyjazdowe występy. Koncerty fortepianowe Mozarta zalicza się dziś do najważniejszych utworów muzyki stworzonej na instrumenty klawiszowe.

Sergiusz Rachmaninow

Ten urodzony w Rosji muzyk odnosił wielkie sukcesy jako kompozytor, dyrygent i pianista solowy. Miał bardzo duże dłonie, co jednak nie przeszkadzało mu grać. Rachmaninow (1873 – 1943) stworzył własny repertuar solowy, w skład którego wchodziły skomplikowane i niezwykle trudne kompozycje. Zalicza się do nich między innymi słynne *Preludium cis-moll*, które zyskało sobie niezwykle popularność. Na długo przed tym, jak na ekrany wszedł film *Casablanca*, po wysłuchaniu tego utworu publiczność prosiła: „Zagraj to jeszcze raz, Siergiej”. Sam kompozytor mówił później o swoim popularnym dziele jako o „Tym” preludium. Nawet dzisiaj jego *III Koncert Fortepianowy* uchodzi za bodaj najtrudniejszy tego typu utwór wszech czasów.

Udział w koncertach na żywo

Idź na koncert i posłuchaj muzyki na żywo. Wspieraj swoich lokalnych muzyków i wydarzenia muzyczne. Bez nich doszłoby do zerwania najważniejszej dla muzyki więzi — tej łączącej wykonawcę z publicznością. Jeżeli w Twoim mieście funkcjonuje orkiestra symfoniczna, kup bilet na jej koncert. Jeżeli nie masz tego szczęścia, wybierz się do sąsiedniego miasta, gdzie będziesz mógł posłuchać tego typu muzyki. W każdym sezonie orkiestra zaprasza do współpracy co najmniej jednego pianistę, który występuje z nią jako solista. Udział w koncercie i słuchanie muzyki fortepianowej na żywo to coś zupełnie innego niż słuchanie nagrań. Gorąco Ci to polecam.

Słuchanie nagrań pozwala poznać najważniejsze aspekty muzyki, nie zapewnia jednak kompleksowego doświadczenia. *Obserwując* pianistę podczas grania, możesz przyglądać się jego nawykowi i postawie, możesz podziwiać ogół jego umiejętności, w szczególności zaś technikę, a także zaangażowanie i emocje towarzyszące wykonywaniu utworów. Podświadomie przyswajasz sobie tę wiedzę i potem wykorzystujesz ją do doskonalenia własnej techniki gry.

Jeżeli nie przepadasz za muzyką klasyczną, poszukaj fajnego klubu jazzowego, wybierz się do hotelowego baru, odwiedź centrum handlowe w okresie świątecznym albo kup bilety na koncert jakiegoś zespołu, w skład którego wchodzi pianista. Chodzi po prostu o to, żebyś szukał okazji do przyglądania się, jak grają różni pianiści — a nie tylko Twój wujek Dave (no chyba że Twój wujek Dave nazywa się Brubeck).

Słuchanie nagrań

Kup je lub pożycz — najważniejsze, żebyś wszedł w posiadanie kilku płyt CD, których mógłbyś potem słuchać i słuchać bez końca. W rozdziale 17. znajdziesz nazwiska pianistów, których styl i wykonanie mogą przypaść Ci do gustu.

Słuchanie muzyki w wykonaniu innych pianistów pozwoli Ci lepiej ocenić własny poziom. Cudze wykonania mogą być również źródłem pewnych inspiracji stylistycznych, które możesz później wykorzystać, by wzbogacać własną interpretację. A poza tym człowiek zainspirowany ma większą motywację do działania.

Buszowanie wśród płyt

Kiedyś sklep z płytami można było znaleźć niemal na każdej głównej ulicy w każdym większym mieście — te czasy jednak minęły. Mimo to niektóre sklepy z nagraniami i księgarnie mające w swojej ofercie płyty zdołały przetrwać. Zawsze miło jest przejrzeć ciekawy zbiór nagrań i znaleźć tam coś nowego albo interesującego.

Warto wspierać sklepy muzyczne, w których można odsłuchać płytę przed zakupem. Dzięki temu można się bardzo szczegółowo zapoznać z zawartością danej płyty, jeszcze zanim w ogóle wyciągnie się portfel z kieszeni.

Jeżeli nie możesz czegoś znaleźć, zamów to. Pracownik sklepu zawsze może zamówić to, czego nie ma akurat na stanie, a co Ty chciałbyś kupić. Chętnie wykona pracę za Ciebie — dowie się, co jest dostępne na rynku, a czego nakład został już wyczerpany, przedstawi Ci też dodatkowe informacje na temat nagrania czy wykonawcy.

Zakupy w sieci

Możesz uniknąć korków i nie przebiegając się z pizamy robić zakupy bez wychodzenia z domu. Tak, w internecie nie brakuje stron, za pośrednictwem których możesz kupować nagrania. Oprócz możliwości zakupu płyty, która zostanie Ci następnie przysłana, istnieje również opcja pobierania nagrań bezpośrednio na Twój komputer. Wielu sprzedawców umożliwia odsłuchanie fragmentów nagrań jeszcze przed dokonaniem zakupu⁴.

- ✓ **Amazon:** www.amazon.com;
- ✓ **Barnes & Noble:** music.barnesandnoble.com;
- ✓ **CD Baby:** cdbaby.com;
- ✓ **CD Universe:** www.cduniverse.com;
- ✓ **DigStation:** www.digstation.com;
- ✓ **iTunes:** www.apple.com/itunes;
- ✓ **MusicStack:** www.musicstack.com;
- ✓ **Tower Records:** www.tower.com.

⁴ Muzykę za pośrednictwem internetu można zamawiać również między innymi na stronach www.merlin.pl, www.empik.com, stereo.pl, music.ovi.com/pl/pl/pc — przyp. tłum.

Wizyta w bibliotece

W bibliotekach znajdziesz dziś już nie tylko książki. Udaj się do swojej lokalnej biblioteki i przejrzyj jej zbiory nagrań. Zachęcam do korzystania z tych możliwości. Przecież po to właśnie tam są.

Jeżeli z powodu wyczerpania nakładu sklep nie zdoła sprowadzić płyty, warto poszukać szczęścia właśnie w bibliotece. Takie trudne do nabycia nagranie nie zawsze będziesz mógł zabrać do domu, ale z pewnością będziesz mógł je odsłuchać.

Wymiana ze znajomymi

Moim ulubionym sposobem na poszerzenie kolekcji jest wymiana nagrań ze znajomymi. Nie można wykluczyć, że dzięki tego rodzaju polityce barterowej z czasem uda Ci się nawet podwoić liczbę posiadanych płyt.

Fortepianowe strony w internecie

Wśród ogromu różnych stron internetowych o tematyce muzycznej nie brakuje również tych poświęconych muzyce fortepianowej i instrumentom klawiszowym. Strony wskazane poniżej oferują jednocześnie najwyższej jakości treści i najlepszą jakość doświadczenia:

- ✓ **The Kennedy Center ArtsEdge:** www.artsedge.kennedy-center.org;
- ✓ **The Piano Education Page:** www.pianoeducation.org;
- ✓ **Piano Technicians Guild:** www.ptg.org;
- ✓ **Piano World:** www.pianoworld.com.

W ostatnich latach zyskaliśmy niesamowitą możliwość oglądania nagrań z występów wielkich muzyków, które internauci udostępniają w serwisach takich jak YouTube. Dzięki temu możemy wysłuchać największych pianistów ostatniego stulecia, obserwować ich ruchy i podziwiać ich technikę, a przy tym wsłuchiwać się w rozmaite interpretacje ulubionych utworów muzycznych.

Oprócz stron internetowych w sieci funkcjonują również liczne grupy dyskusyjne, których członkowie debatują o fortepianach, wykonaniach, instrumentach cyfrowych, urządzeniach MIDI, nagraniach i wielu innych sprawach. Dołącz do którejkolwiek z poniższych grup (na ogół można to zrobić bezpłatnie) i nawiąż znajomość z ludźmi, którzy dzielą się Twoimi pasjami:

- ✓ www.pianosociety.com;
- ✓ www.pianostreet.com;
- ✓ www.synthzone.com.

Muzyka fortepianowa na srebrnym ekranie

W Hollywood powstało wiele, wiele filmów, w których istotną rolę odgrywali pianiści i muzyka fortepianowa. Niema kobieta, która porozumiewa się za pośrednictwem fortepianu, albo głuchy kompozytor, który nie słyszy swojego instrumentu — twórcy filmów niewątpliwie wiedzą, jak wykorzystać fortepian, by napisać wzruszającą historię.

Polecam następujące filmy, w których fortepian odgrywa jedną z głównych ról:

- ✓ ***Thirty Two Short Films About Glenn Gould*** (1993). Jeden z tytułowych krótkich filmów trwa niespełna minutę. Pozostałe trzydzieści jeden uchylają nam rąbka tajemnicy na temat prowadzącego samotniczy tryb życia wirtuoza.
- ✓ ***Amadeusz*** (1984). Film o Mozarcie.
- ✓ ***The Art of Piano***. Ten dokument prezentuje materiały z występów wielkich pianistów XX wieku, takich jak Claudio Arrau, Glenn Gould, Vladimir Horowitz, Sergiusz Rachmaninow czy Artur Rubinstein.
- ✓ ***Art Tatum: The Art of Jazz Piano***. Ten dokument poświęcony wielkim pianistom jazzowym obejmuje nagrania z występów, wywiady i rzadko publikowane materiały.
- ✓ ***Casablanca*** (1942). Bogart nie powiedział przecież: „Zagraj to jeszcze raz, Sam” do muzyka grającego na tubie!
- ✓ ***Konkurs*** (1980). Amy Irving i Richard Dreyfuss to pianiści, którzy konkurują o tę samą nagrodę i którzy się w sobie zakochują.
- ✓ ***Wspaniali bracia Bakerowie*** (1989). Jeff i Beau Bridges grają członków pianistycznego duetu, którzy poszukują wokalisty. Ich wybór pada na Michelle Pfeiffer, która jak nikt inny radzi sobie z fortepianem.
- ✓ ***Pięć łatwych utworów*** (1970). Jack Nicholson wciela się w rolę pianisty, który ma do zagrania pięć łatwych utworów.
- ✓ ***Wieczna miłość*** (1994). Gary Oldman gra Beethovena, a Beethoven gra *Sonatę Księżycową*.
- ✓ ***Improwizacja*** (1991). Ten film przedstawia udratyzowaną historię romansu Chopina z pisarką George Sand.
- ✓ ***Madame Sousatzka*** (1988). Shirley MacLaine gra wiodącą raczej samotniczy tryb życia, ale jednocześnie pełną pasji londyńską nauczycielkę gry na fortepianie.
- ✓ ***Pianista*** (2002). Adrien Brody zdobył Oscara za rolę słynnego polskiego pianisty Władysława Szpilmana, który walczy o przeżycie w okresie nazistowskiej okupacji Warszawy podczas II wojny światowej.
- ✓ ***Fortepian*** (1993). Holly Hunter wciela się w rolę niemej kobiety, która komunikuje się ze światem za pośrednictwem klarnetu... nie, chwileczkę... chciałem powiedzieć: fortepianu.
- ✓ ***Piano Grand: A Smithsonian Celebration*** (2000). W 2000 roku z okazji 300-lecia fortepianu Smithsonian zorganizował niezapomniane wydarzenie muzealne.

Film przedstawia relację z koncertu z udziałem światowej klasy pianistów, który odbył się z inicjatywy tej instytucji.

- ✓ **Blask** (1996). Geoffrey Rush występuje w tym filmie jako David Helfgott, który ćwiczy koncert Rachmaninowa z taką pasją, że zbliża się do granicy obłądzenia.
- ✓ **Pieśń bez końca** (1960). Według tego filmu w szczyście lisztomanii Franciszek miał romans z księżną i rozważał rezygnację z dalszych występów. O, ludzie!
- ✓ **Thelonious Monk: Straight, No Chaser** (1988). Ten film dokumentalny poświęcony wielkiej legendzie jazzu przedstawia materiały nakręcone w 1968 roku podczas jego sesji nagraniowych i tournée.

Pamiętaj, że nie jesteś sam

Uznałem, że dobrze będzie zamieścić tu niepełną listę słynnych ludzi, którzy również grają (lub grali) na fortepianie. Dzięki temu będziesz wiedzieć, że nie tylko Ty wkroczyłeś na drogę dążenia do pianistycznej doskonałości.

- ✓ Steve Allen, komik i były gospodarz *The Tonight Show*;
- ✓ William F. Buckley, pisarz;
- ✓ Clint Eastwood, aktor i reżyser;
- ✓ Jamie Foxx, aktor, komik i wokalista;
- ✓ Jeff Goldblum, aktor;
- ✓ Jack Lemmon, aktor;
- ✓ Denny McLain, były miotacz Detroit Tigers;
- ✓ Dudley Moore, aktor;
- ✓ Richard M. Nixon, były prezydent Stanów Zjednoczonych;
- ✓ Paul Reiser, komik i aktor;
- ✓ Condoleeza Rice, była sekretarz stanu USA;
- ✓ Fred (Mister) Rogers, gospodarz lubianych programów telewizyjnych dla dzieci;
- ✓ John Tesh, artysta i były gospodarz *Entertainment Tonight*;
- ✓ Harry S. Truman, były prezydent Stanów Zjednoczonych.

Spacer po białych i czarnych klawiszach

Instrumenty klawiszowe mają w sobie siłę i delikatność. Są w stanie najszybciej przekazywać uniwersalne prawdy za pomocą drewna, metalu i wibracji powietrza. Jeśli na dźwięk fortepianu coś się w Tobie budzi i myślisz: „Ach, gdybym ja też tak potrafił...”, koniecznie sięgnij po tę książkę. Dowiesz się z niej, jak ujarzmić bestię i skłonić ją do wydobywania z siebie pięknej muzyki. Zacznieś zaklinać pianina, fortepiany, organy i keyboardy. Jednak nim podniesiesz klawisz instrumentu... A cała tajemnica tkwi w Twoich palcach.

- **rozejrzyj się po sklepie** — poznaj różnice i podobieństwa między akustycznymi i elektrycznymi instrumentami klawiszowymi;
- **sięgnij po zapiski** — naucz się interpretować różne symbole, linie i kropki, które składają się na zapis nutowy;
- **przygotuj się do rozgrzewki i skorzystaj ze wskazówek dotyczących grania** — najpierw tylko prawą ręką, następnie obiema, a w końcu także przy użyciu stóp;
- **ciesz się życiem w pełnej harmonii** — dowiedz się, co to jest harmonia i jak można za jej pomocą wzbogacić utwór.

Korzystaj także z płyty CD, zawierającej:

Ponad dziewięćdziesiąt ścieżek z nagraniami ćwiczeń i utworów, o których mowa w książce.

Przykłady różnych stylów — rify jazzowe, rockowe, klasyczne, country i soul.

Blake Neely jest kompozytorem, dyrygentem, aranżerem, orkiestratorem i pianistą. Otrzymał nominację do nagrody Emmy za temat muzyczny serialu *Everwood*. Ten sukces otworzył mu drogę do kariery kompozytorskiej i orkiestrowej. Zyskał uznanie między innymi za muzykę do filmu *Pretty Man, czyli chłopak do wynajęcia*, serialu telewizyjnego *Bracia i siostry* oraz disneyowskiego hitu *Zaczarowana*.

Jak z nut:

- Praktyczne podpowiedzi, techniki ćwiczeń i przykłady.
- Gamy, pasaże i wprawki.
- Wskazówki pomagające w utrzymaniu rytmu.
- Ćwiczenia na palce, prawą i lewą rękę, postawę ciała oraz użycie stóp.
- Sztuczki i ozdobniki stylistyczne wzbogacające Twoje wykonanie.
- Gamy i akordy durowe oraz molowe.
- Przydatne schematy akompaniamentu, ciekawe wstępy i finały.

PO ROZUM NA...

www.dlabystrzakow.pl

Zamówienia telefoniczne:

0 801 339900

0 601 339900

septem
septem.pl

Sprawdź najnowsze promocje: <http://dlabystrzakow.pl/promocje>
Książki najchętniej czytane: <http://dlabystrzakow.pl/bestsellery>
Zamów informacje o nowościach: <http://dlabystrzakow.pl/nowosci>

Helion SA: ul. Kościuszki 1c, 44-100 Gliwice, tel.: 32 230 98 63
e-mail: rady@dlabystrzakow.pl <http://dlabystrzakow.pl>

Cena 39,00 zł

ISBN 978-83-246-3008-0

WILEY